

ЗМІСТ

ПРЕС-СЛУЖБА МОН УКРАЇНИ ІНФОРМУЄ	3
ЗАПРОШУЄМО ДО ДИСКУСІЇ	
Де професорам ведеться найкраще: скільки платять викладачам.....	7
ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	
Григорій Хоружий, Людмила Хоружа. Конструктивний підхід у навчанні: з досвіду діяльності центрів компетентностей у європейських університетах	57
ЯКІСТЬ ОСВІТИ	
Андрій Вітченко. Проектування змісту комплексних освітніх програм як умова системного забезпечення якості вищої освіти майбутніх викладачів.....	68
АНАЛІЗУЮТЬ НАУКОВЦІ	
Валерій Поліщук. Авторитарні механізми знецінення професійного та особистісного статусу громадянина.....	91
Світлана Благініна. Змагання парадигм у вищій освіті Німеччини (до 500-річчя Реформації)	102
ІКТ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ	
Михайло Гуйтур, Володимир Коноваленко, Андрій Коловський. Як науковим (науково-педагогічним) працівникам перетворити свої знання на пасивний дохід у вигляді роялті	112
РЕЦЕНЗІЇ	
Микола Великий. Біохімія: від витоків до сьогодення.....	124
Contents	127

Головний редактор — К.М. Левківський

Редакційна колегія: К.С. Абдієв (Казахстан); В.П. Андрущенко; В.Д. Базилевич; В.І. Бондар; П.І. Гнатенко; А.А. Гриценко; О.А. Грішнова; Л.В. Губерський; Т.-Л. Деордіца; Р.О. Додонов; М.Б. Євтух; Т.О. Коломієць; А.Є. Конверський; В.Г. Кремень; А.І. Кузьмінський; В.І. Кушерець; Ю.Г. Лисенко; В.І. Міщенко; І.Ф. Надольний; М.П. Орзіх; І.Ф. Прокопенко; В.Я. Тацій; О.В. Тимошук; О.Л. Шевнюк; В.С. Щербина

Над випуском працювали: В.І. Карасьов, В.П. Розумний, Л.В. Кирпич, Ю.М. Слущка — відповідальний секретар, Ю.М. Проценко, К.М. Кононученко, С.А. Торба, Л.С. Кулешова, О.С. Кузуб, І.А. Олійник, Л.І. Жиборовська

На першій сторінці обкладинки — українські студенти — учасники ХХІХ Всесвітньої літньої універсиади, що відбулася в Тайбеї.

Індекс журналу в каталозі передплатних видань України: 21876

Журнал "Вища школа" внесено до Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт з педагогіки (Постанова президії ВАК України від 22.12.2010 № 1-05/8) та філософії (Постанова президії ВАК України від 01.07.2010 № 1-05/5) на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук.

Видання зареєстровано в Міністерстві юстиції України. Свідоцтво КВ № 12864-1748ПР від 27.06.2007. Усі права застережено. Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції. Редакція не обов'язково поділяє думку автора. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та іншої інформації несуть автори публікацій. Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Журнал поширюється лише за передплатою. Авторський примірник можна придбати у книгарні "Абзац", тел.: (044) 581-15-68, попередньо його замовивши.

Адреса редакції: 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28.

Тел.: (044) 272-42-91; факс: (044) 234-23-36.

E-mail: slutska@society.kiev.ua <http://www.znannia.com.ua>

Видавець — Видавництво "Знання", 01030, м. Київ, вул. Стрілецька, 28

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3596 від 05.10.2009 р.

Підписано до друку 14.09.2017. Формат 70x100 1/16.

Папір офс. № 1. Друк офс. Гарнітура Academy.

Ум. друк. арк. 11,2. Обл.-вид. арк. 11,2. Наклад 450 пр. Зам. №

© "Вища школа", 2017

XXIX Всесвітня літня Універсіада у Тайбеї

Упродовж 19—30 серпня у тайванському місті Тайбеї (Китай) проходила XXIX Всесвітня літня універсіада. Виборювати медалі на Універсіаду приїхали понад 7000 студентів зі 142 країн світу. Серед них було й 179 українських спортсменів із 55 вишів, що змагалися у 14 видах програми.

Порівняно з минулим роком українські студенти покращили свій результат. Так, торік наша збірна здобула 31 медаль і посіла восьме загальнокомандне місце серед 146 країн. Цьогоріч же наші спортсмени привезли 36 медалей — 12 золотих, 11 срібних та 13 бронзових, посівши шосте місце у загальнокомандному заліку.

Чемпіонами XXIX Всесвітньої літньої універсіади стали: у водних видах спорту — плавці Михайло Романчук (400 м вільним стилем) та Андрій Говоров (50 м батерфляєм);

стрибуни у воду — дует у складі Олександра Горшковозова та Анастасії Недобіги (мікст); у гімнастиці — спортивний гімнаст Олег Верняєв (багатоборство) та художні гімнастки Марина Макарова, Валерія Гудим, Дар'я Сич, Анастасія Подрушняк, Аліна Бихно (багатоборство, групові вправи); у фехтуванні — рапірист Дмитро Чучукало та команда шпажисток у складі Анфіси Почкалової, Ксенії Пантелєєвої, Джоан Фейбі Бежури та Юлії Свестіль; легкоатлети — Оксана Окунева (стрибки у висоту), Інна Кашина (ходьба, 20 км) та команда у складі Інни Кашини, Аліни Цвілій, Валентини Мирончук, Тамари Гаврилюк (ходьба, 20 км, команда); тхеквондо — Ірина Ромалданова (у ваговій категорії до 46 кг); важка атлетика — Ірина Деха (у ваговій категорії до 90 кг).

Відкриття Центру Митрополита Андрея Шептицького Українського католицького університету

10 вересня у Львові відбулося урочисте відкриття Центру Митрополита Андрея Шептицького УКУ. Це новітній інформаційно-ресурсний центр, осердям якого стала нова бібліотека. Однак самою бібліотекою приміщення не обмежиться.

“Це вперше, коли за часів Незалежності в Україні бібліотека будується, а не переробляється існуюча будівля. І для нас дуже важливо було пересмислити, що означає бібліотека в

сучасному світі. Чи це там, де тиша та спокій, чи навпаки — місце, де люди між собою спілкуються, навчаються один в одного. І як ми можемо таку бібліотеку створити, розвивати”, — пояснила проректор з науково-педагогічної роботи УКУ Софія Опацька.

Будівництво нового п'ятиповерхового корпусу студмістечка тривало два роки. Його проектом займалась відома архітектурна фірма “Behnisch Architekten” під керівництвом Стефа-

УДК 378.1(4)

**Григорій
Хоружий**

Професор кафедри філософських та соціальних наук Київського національного торговельно-економічного університету, доктор філософських наук

**Людмила
Хоружа**

Завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор

КОНСТРУКТИВНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ: З ДОСВІДУ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Йдеться про впровадження конструктивного підходу до підготовки майбутніх фахівців у системі сучасної вищої освіти. Формування компетентностей студентів, їхньої готовності до вирішення конкретних завдань сьогодення вимагає пошуку нових форм і методів навчання. Такою ефективною формою є центри компетентностей, створені в різних європейських університетах, які базуються на партнерській взаємодії студентів, викладачів і роботодавців та відповідних установ і організацій, і здатні забезпечити реалізацію компетентнісної парадигми сучасної освіти. Узагальнено практику діяльності Центрів компетентностей у вищих навчальних закладах Німеччини, Швейцарії, Австрії та Італії.

Ключові слова: навчання упродовж усього життя, конструктивний підхід до освіти, компетентність, центри компетентностей, інтеграція наукових напрямів, дуальне навчання.

Переосмислення теоретичних і практичних основ педагогіки ХХІ ст. є одним із найважливіших завдань розвитку науки, що зумовлено новими викликами часу, зміною людини у його сучасних реаліях. Передусім ідеться про

нові компетентності взагалі, такі, що стосуються вибудови певної професійної кар'єри, а також ті, що мають формуватися ще у шкільному віці, так звані "soft-skills". Вони є важливими для особистого та професійного життя людини. За таких умов педагогічна наука за своїм змістом і технологіями все відходить від класичного її розуміння, перетворюючись на постмодерну, більш конструктивну. Адже традиційні педагогічні підходи не здатні забезпечити повною мірою особистісний і професійний розвиток сучасної людини і фахівця відповідно до вимог сьогодення. Зазначене суголосно рекомендаціям ООН (за 2015 рік) щодо розвитку сучасної освіти: "Дослідження в освіті та спеціальності майбутнього навчання: яка педагогіка потрібна для XXI століття".

У цьому контексті педагогіці як науці необхідно шукати нові концепції теорії та методологічні підходи. На противагу традиційному таким підходом конструктивний. Він засвідчує інше ставлення особистості до реальної діяльності у ній, в якій людина, пізнаючи, робить спробу змінити цю реальність, розвиваючись і вдосконалюючись. У зв'язку з цим Н. Шаталова означає, що у процесі запровадження такого підходу люди, пізнаючи реальність, виступають як функціонально активні суб'єкти діяльності².

Реалізація конструктивного підходу на практиці є інструментом забезпечення прикладного характеру сучасної освіти, адаптації та інтеграції освітніх нових знань для вирішення конкретних професійних та життєвих завдань. Європейська педагогічна наука і практика вже тривалий час шукає шляхи впровадження такого підходу, визначаючи у цьому контексті три педагогічні принципи: персоналізація, участь і продуктивність³.

Відповідно до цих принципів у навчанні необхідно створювати такі актуальні сфери реального світу, які уможливають виконання майбутнім фахівцем реальних професійних завдань. Слід зазначити, що це не є імітаційні форми (кейс-стаді) навчальної діяльності, а відповідні професійні міні-ситуації, у яких на партнерській основі взаємодіють студент, викладач і фахівець та інші суб'єкти, зацікавлені у підготовці майбутнього фахівця, виконанні його професійних компетентностей.

Розуміючи компетентність як латентну здатність, можливість особистості виконувати певне завдання, в контексті європейської політики освіти компетентності охоплюють такі значення: відповідальність, навчальну компетентність, компетентність самостійності, комунікативну і соціальну компетентність,

¹ Scott C. The futures of learning 3: What kind of pedagogies for the 21st century? [El. resour.]. — Paris, 2015. — 21 p. — (UNESCO, Education Research and Foresight. — Paris, 2015. — Vol. 15). — URL : <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002431/243126e.pdf>.

² Шаталова Н.П. Конструктивный подход в педагогике как ведущий принцип в образовании // Педагогический журнал. — 2016. — №. 1. — С. 62—70.

³ McLoughlin and Lee. The Three P's of Pedagogy for the Networked Society. — 2007. — Vol. 20. — N 1.

фесійну компетентність, фахову компетентність, методичну компетентність та діяльнісну компетентність.

У країнах ЄС накопичено чималий досвід формування компетентностей у контексті навчання упродовж усього життя, оскільки знання, навички і компетентності в Європейському Союзі все більше вважаються важливим фактором розвитку інновацій, продуктивності праці та конкурентоспроможності робочої сили. Інтернаціоналізація виробництва й освіти, впровадження нових технологій все більше вимагають не тільки спеціальних умінь і професійних навичок, а й загальних компетентностей, що сприяють мотивації працівників і уможливають їх адаптацію до нових умов. При цьому існує небезпека, що глобальна конкуренція відсуватиме європейців на узбіччя світового ринку. Потреба в нових компетентностях посилюється розвитком інформаційних технологій та послуг. Вимоги щодо нових знань, умінь та компетентностей зростають і стосуються фактично кожного працівника. Європейська ініціатива “Нові компетентності для нової зайнятості” спрямована:

- на краще задоволення майбутніх потреб у необхідних компетентностях;
- орієнтацію пропозицій щодо компетентностей на потреби ринку праці;
- зменшення розриву між освітою та сферою праці.

Зважаючи на викладене вище, в європейських країнах у практику формування компетентностей молоді людини активно запроваджується діяльність Центрів компетентностей. Важливою умовою функціонування таких Центрів є консолідація зусиль органів управління освітою, самих університетів, роботодавців, викладачів та студентів. Ця практика набула значного поширення в Німеччині. Наприклад, угодою між Університетом в Аугсбурзі та Баварським державним міністерством науки, досліджень і мистецтва створено три міждисциплінарні Центри компетентностей: “Глобальний бізнес і право” (факультет економічних наук та юридичний факультет) і Центр культурології та наук про освіту (історико-філологічний факультет, факультет філософських та соціальних наук та католицько-теологічний факультет)⁴.

Проте найуспішнішим вважається Центр інноваційних технологій, яким займаються факультет математики та природознавства і факультет прикладної інформатики. Ця установа є університетською науковою організацією, завданнями якої вважається діяльність, спрямована в майбутнє у сфері математики, природничих наук та інформатики. Основним напрямом роботи Центру є міждисциплінарні дослідження у сферах прикладних і фундаментальних наук з матеріалознавства та прикладної інформатики, а також вивчення відповідних питань. Центр сприяє інтеграції певних наукових напрямів шляхом спільного використання знань, технологій, обладнання та ресурсів, а також

⁴ Kompetenzzentren der Universität Augsburg [El. resource]. — URL: <https://www.uni-augsburg.de/exzellenz/kompetenz>.

проведення міждисциплінарних засідань та семінарів. Особлива увага приділяється співпраці з зацікавленими промисловими підприємствами та організаціями зовнішніх презентацій, а також контактам між науковцями та користувачами отриманих результатів. Важливим є викладання предметів на основі проведених наукових досліджень, пов'язаних з відповідними галузями знань.

Центр також об'єднує так званих звичайних членів з числа викладачів університету, які самостійно виконують дослідницькі проекти. Якщо вони водночас мають певні службові обов'язки, то їхня участь повинна узгоджуватись з діяльністю в Центрі і не суперечити чинному законодавству. За статутом, Центром керує ректор (президент) університету або один із проректорів, призначених керівництвом університету. Членство в Центрі визначається на три роки з правом продовження. Звичайні члени повинні, за можливості, залучати додаткові кошти для реалізації дослідницьких завдань.

Вищим органом управління є збори членів Центрів, включаючи відповідного проректора університету та членів правління, що проводяться не менше ніж один раз на рік. Правління вносить пропозиції щодо порядку діяльності, змін до статуту, затвердження наукової програми, розгляду нових тем досліджень та проектів, використання наявних коштів, які виділяє університет і які перебувають у віданні Центру.

Центри сприяють науковій і практичній діяльності університету, який щороку організує колоквиуми, де представляє наукові праці. На пропозицію членських зборів скликається засідання наукової дорадчої ради кожного Центру. Правління обирає зі свого складу голову і двох речників (одного від сфери інновацій і одного з питань технологій), які займаються реалізацією прийнятих рішень та періодично інформують ректорат університету про стан справ. Утім, їхні обов'язки за домовленістю можуть поєднуватись і вони фактично можуть працювати на постійній основі.

Як приклад, можна навести досвід діяльності Вищої технічної школи — Технічного університету в Цюриху (Швейцарія), у якому ще в 2003 році створено компетентнісний Центр. Нині це ціла мережа: центри компетентностей з енергетики, освіти, матеріалів та процесів, ризик-менеджменту, міжнародної системи продовольства. Крім них є центри, що працюють спільно з іншими університетами та інституціями: систем моделювання клімату, біомедичних наук, виробничих наук, іміджу, енергії та мобільності, навколишнього середовища і стійкості, матеріалознавства.

Центрами керують професори університету, а об'єднують вони дослідників з різних підрозділів вищого навчального закладу, які працюють у відповідних галузях науки, керуючись спільною стратегією. Установи уможливають розробку відповідних наукових тем, які можуть успішно використовуватись не тільки в міждисциплінарній взаємодії науковців, а й спільно з інституціями культури або економічними структурами.

Компетентнісний центр створюється керівництвом вищого навчального закладу за пропозицією представників відповідного колективу. Установа входить до наукової структури Технічного університету, має свій статут, що затверджується керівництвом ВНЗ. Питання фінансування, особливо на початковому етапі, вирішуються керівництвом університету на основі угоди з компетентнісним центром. За його діяльністю наглядає віце-президент ВНЗ з питань досліджень та економічних відносин. Якщо основним напрямом діяльності Центру є навчальна робота, то його керівництво здійснює ректор.

Крім Технічного університету Цюриха співзасновниками Центру можуть виступати інші вищі навчальні заклади та академічні установи, економічні та управлінські організації. Компетентнісні центри отримують повноваження з боку університету терміном чотири роки і повинні перш за все створити такі органи: збори колективу, керівний комітет і адміністрацію. Можуть також формуватись інші органи. Членами центру можуть бути як науковці, так і інститути Технічного університету, а також представники організацій-засновників. Рішення про прийняття нових членів приймають збори колективу, які обирають на один рік керівний орган Центру на чолі з головою, а також включають до його складу професорів, делегованих від дослідницьких груп, та експертів.

Керівний орган кожного центру призначає виконавчого директора, подає зборам фаховий та фінансовий звіт, а також пропозиції щодо стратегічного плану і бюджету. Поточними справами займається адміністративний керівник, який підпорядковується голові керівного органу. Важливим аспектом діяльності є координація роботи з іншими партнерами центрів, зокрема організація досліджень, проведення семінарів та інших заходів, розвиток міжнародних контактів тощо. Центр компетентностей, як правило, фінансується самостійно, а учасники проектів за свої результати отримують певні кошти. Компетентнісні центри прагнуть також залучати додаткові кошти. Фінансова допомога з боку університету можлива лише на початковій стадії діяльності. Проте використання університетських приміщень є здебільшого безкоштовним.

Діяльність Центру є інтенсивною та включає співпрацю між різними установами і структурними підрозділами, яка передбачає реалізацію спільних дослідницьких проектів, обмін досвідом, проведення курсів підготовки, семінарів та симпозіумів. Центр займається також підготовкою докторантів, орієнтованих на оцінки відповідних кафедр, вищих навчальних закладів та університетів. У межах річного звіту Центр інформує ректорат університету про виконану роботу. Велика увага приділяється забезпеченню якості, у цьому контексті керівництво центру контролює досягнення визначених цілей та етапів діяльності, виконання різних проектів, для чого залучаються відповідні експерти⁵.

⁵ ETH Zurich Centres of Competence [El. resource]. — URL: <https://www.ethz.ch/en/research/departments-and-competence-centres/centres-of-competence.html>.

Поширеним є й інший досвід, зокрема в Університеті Цюріха різні компетентнісні центри адміністративно підпорядковані філософському факультету. Вони працюють над вивченням проблем громадянства, вищої школи та наукових досліджень, засобів масової інформації, Латинської Америки, геронтології, мистецтв і теорії культури, лінгвістики. Центри утворюють своєрідну мережу, в якій працюють інститути, кафедри, відділи, семінари⁶.

Центри компетентностей, як правило, створюються за участю багатьох зацікавлених установ і організацій. Наприклад, в Дуйсбурзі (ФРН) до діяльності такого центру долучилися агенції з питань праці, громадські організації з освіти сімей, профспілкові організації, церковні громади, інші вищі навчальні заклади, Товариство сприяння економіці, Товариство промислової палати, центри праці, спілка підприємців, організації по роботі з мігрантами тощо⁷.

Так діє й Центр університету Гайнріха Гайне в Дюссельдорфі, який співпрацює з 18 університетами і вищими навчальними закладами у федеральних землях Північний Рейн-Вестфалія та Рейнланд-Пфальц. Важливою умовою ефективної діяльності Центрів компетентностей є формування партнерських взаємин між усіма учасниками, внутрішнього сприятливого середовища. Для успішної спільної роботи в проектах асоційовані дослідники повинні мати як інтелектуальні, так і людські якості, дотримуватись норм загальнолюдської та академічної етики.

Цікавим є досвід роботи Центру компетентностей університету в м.Трір (ФРН), який є сучасною міжнародною установою з досліджень та сервісу, що працює в рамках відповідного напрямку діяльності університету з вивчення мов, літератури і медіа. Центр діє в рамках дослідницької ініціативи землі Рейнланд-Пфальц, під опікою земельного Міністерства освіти, науки, підвищення кваліфікації і культури. Метою установи є використання інформаційних технологій в науках, що займаються духовністю і культурою, а також здійснення та розвиток міждисциплінарних досліджень.

Важливими напрямками є не тільки розвиток перспективних досліджень та вирішення проблем у сфері підготовки цифрових довідників, видань та інших джерел, а й участь у здійсненні нових ініціатив у сфері розширення наукових зв'язків та менеджменту досліджень. Центр компетентностей побудований за модульним принципом і функціонує на міждисциплінарній основі. Ключові місця з різних сфер інформатики, філології та філології з електронною обробкою даних доповнюються проектними місцями, що зайняті науковцями з різних фахових дисциплін. Центр працює, у тому числі з різними науковими установами, дослідники яких виконують керівні функції щодо реалізації різ-

⁶ Universität Zürich/ Philosophische Fakultät. Kompetenzzentren [El. resource]. — URL: <https://www.phil.uzh.ch/de/forschung/kompetenzzentren.html>.

⁷ Universität Duisburg-Essen/IDE — Kompetenzzentrum für Innovation. [El. resource]. — URL: https://college.cybo.com/DE-biz/universit%C3%A4t-duisburg-essen-ide_1m.

них проектних завдань: створення електронних словників, випуск цифрових публікацій, зокрема філософських, історичних, культурологічних, теологічних тощо, а також текстів з німецької літератури⁸.

Отже, як видно, у німецьких університетах, на відміну від перших років функціонування таких установ, нині створюється все більше центрів компетентностей. Так, у Вищій школі економіки і менеджменту (Ессен) організовано 12 центрів компетентностей, які мають свою тематику і діють у різних філіях на всій території ФРН: корпоративної соціальної відповідальності (Ессен та Кельн), дидактики вищої школи (Ессен), менеджменту охорони здоров'я і соціальної сфери (Кельн), міждисциплінарних економічних досліджень та економічної поведінки (Франкфурт-на-Майні), маркетингу й економіки ЗМІ (Зіген та Кельн), публічного менеджменту (Дуйсбург), керівництва підприємствами та корпоративного управління (Дуйсбург), менеджменту технологій та інновацій (Штутгарт), підприємництва і середніх підприємств (Берлін та Мюнстер), менеджменту продажу (Бонн), економічного права (Бремен) і промислового розвитку та кваліфікації (Дортмунд та Дюссельдорф)⁹.

Мережа таких Центрів організована для того, щоб структурувати дослідницьку сферу і відкрити, популяризувати надбання і результати для зовнішнього світу. Центр компетентностей дає змогу краще визначити науковий профіль ВНЗ, що досягається, зокрема, широким використанням можливостей Інтернету. Зазначимо, що деякі Центри компетентностей працюють виключно по e-mail, тому завданням Центру компетентностей є також об'єднання відповідних дослідників у певній сфері як асоційованих учасників. Важливе завдання центрів компетентностей полягає в публікації результатів спільних досліджень, отриманих у певній сфері, що є основою для генерування коштів з інших джерел.

За змістово-технологічним забезпеченням діяльність центрів компетентностей передбачає використання різних методів для реалізації індивідуального послідовного супроводу розвитку студентів. Він включає теоретичну та практичну підготовку, яка передбачає формування фахової компетентності, методичної компетентності, особистісної компетентності, трансферної (зв'язок із практикою, застосування на практиці) компетентності, соціальної компетентності студентів. У зв'язку з концентрацією викладачів університету, на ключових темах навчання в центрі розширюються можливості дослідницької діяльності студентів. Їхня наукова робота включає різні проекти, публікації і заходи, що здійснюються на національному та міжнародному рівні.

⁸ Kompetenzzentrum Universität Trier — Academia [El. resource]. — URL: uni-trier.academia.edu.

⁹ FOM, Forschung [El. resource]. — URL: <https://www.fom.de/forschung/kompetezentren.html>.

Сутність діяльності центрів компетентностей полягає і в тому, що вони здатні забезпечувати дуальне навчання студентів з урахуванням їхніх потреб та практичних навичок, набутого досвіду. Все це вимагає застосування спеціальних методів навчання і викладання, тому у навчанні працюючих студентів особлива увага надається дидактиці. Тут ідеться про забезпечення взаємозв'язку між професійним світом студентів та їхнім науковим розвитком у вищому навчальному закладі.

Вища школа економіки і менеджменту, наприклад, почала займатись інтерактивною дидактикою, що в межах дуального навчання дає можливість орієнтуватись на особливості студентів, які одночасно навчаються і працюють. Потім постало питання так званої трансферної (перехідної) дидактики. Необхідні для цього "ноу-хау" вдалось об'єднати в Центрі компетентностей, а потім поширювати набуті знання і навички у різних філіях вищої школи. У цілому метою центру є розвиток, апробація та оцінювання дидактичних методів для спеціального академічного викладання, що супроводжує професійну діяльність. Цей процес включає обмін досвідом між викладачами і студентами, експертами з науки та економіки. Дидактика вищої школи розуміється при цьому як міждисциплінарна сфера, зорієнтована на професійну та дослідницьку діяльність, взаємодію між професійним досвідом студентів і викладачів щодо опонування наукових знань.

Кожен із центрів характеризується певною дослідницькою специфікою. Так, наприклад, Центр компетентностей із корпоративної соціальної відповідальності займається дослідженням і науковою обробкою актуальних завдань менеджменту в економічній, соціальній та екологічній сферах. Цьому сприяє діалог науковців з фахівцями та керівниками з практики. Центр розглядається також як певний катализатор розвитку відповідного напрямку науки з урахуванням освітньо-професійних завдань, які необхідно виконати студентам. Результатами дослідницької діяльності є певний внесок у розвиток змісту та понятійного апарату теорії корпоративної соціальної відповідальності у різних сферах, нових концепцій та моделей менеджменту.

У реалізації завдань дуального навчання Центри компетентностей активно співпрацюють з бізнесом, тим самим допомагають у професійному вдосконаленні підприємців. Наприклад, Центр компетентностей у м. Кайзерслаутерн виступає партнером малих і середніх підприємств у землі Рейнланд-Пфальц. Співробітники демонструють підприємцям підходи до вирішення їхніх проблем від механіки до інформаційних систем. Центр надає супровід підприємствам щодо розвитку новітніх продуктів і моделей ведення бізнесу¹⁰.

Слід відзначити також різні сфери профілізації діяльності центрів. Так, широку тематику діяльності демонструє Швейцарський центр компетентностей у м. Праттельн, що організує практичні навчальні програми з питань

¹⁰ Mittelstand 4.0-Kompetenzzentrum Kaiserslautern [El. resource]. — URL: <http://www.mittelstand-digital.de/DE/Foerderinitiativen/Mittelstand-4-0/kompetenzzentrum-kaiserslautern.html>.

попередження небезпеки та подолання її наслідків. Центр організує поглиблене навчання інструкторів у сфері освіти дорослих, а також підготовку клієнтів у сфері безпеки праці¹¹.

Відомим у ФРН є також Центр компетентностей з питань праці та різноманітності, що діє в землі Баден-Вюртемберг і займається переважно проблемами управлінської та організаційної культури як факторами успіху підприємства. Як відомо, трудові колективи з часом змінюються, працівники старіють і водночас стають різними з віком. Центр працює над тим, як повніше використати різноманітність трудового колективу і тим самим підвищити мотивацію та ефективність праці. Відомо, що роботодавці беруть до уваги перш за все сім ознак: вік, стать, сексуальну орієнтацію, фізичні здібності, етнічну належність, релігію і світогляд. Науковці Центру вивчають також ступінь урахування роботодавцями сімейних обставин своїх працівників¹².

Центр компетентностей з прав людини, що працює в Цюрихському університеті (Швейцарія), також є міждисциплінарною науковою мережею, метою якої є сприяння і координація досліджень, викладання та трансфер знань у сфері прав людини. Установа прагне робити більш доступним наявний стан знань та розвивати його. У центрі нині працюють близько 50 науковців, які займаються питаннями прав людини і водночас беруть безпосередню участь у різних дослідницьких проектах. Особливо успішно розвивається співпраця з Національним центром компетентностей з питань регулювання торгівлі та Швейцарським центром компетентностей прав людини. Крім цього, установа активно взаємодіє у справі поширення знань в економіку, політику та популяризує свою діяльність серед громадськості, організує різні заходи з питань прав людини, зокрема, літню школу під назвою "Бізнес і права людини"¹³.

Члени Центру компетентностей роблять свій змістовний та організаційний внесок у діяльність безкоштовно. Проте інші кошти надає університет та інституції, що сприяють його розвитку. Частина проектів фінансується за рахунок додаткових коштів. Центр успішно співпрацює з університетами у Берні, Лозанні, Фрайбурзі, зі Швейцарським національним центром компетентностей у дослідженнях, а також з різними неурядовими організаціями, Європейською асоціацією з прав людини тощо.

Європейський досвід свідчить про різні моделі фінансування аналогічних установ. Так, компетентнісний центр з питань біженців та мігрантів Університету Айхштетт-Інгольштадт (ФРН) отримує 5,5 млн євро від місцевої католицької громади, а також 300 тис. євро від інших партнерських організацій. Компетентнісний центр у м. Хемніц займається стратегіями середнього

¹¹ Kompetenzzentrum für Arbeitssicherheit AG [El. resource]. — URL: <https://www.money-house.ch/de/company/kompetenzzentrum-fuer-arbeitssicherheit-4787352801>.

¹² Diversität der Familien [El. resource]. — URL: <http://www.kompetenzzentrum-bw.de>.

¹³ Kompetenzzentrum Menschenrechte der Universität Zürich [El. resource]. — URL: <http://www.menschenrechte.uzh.ch/de.html>.

бізнесу з використанням інформаційних технологій і фактично утримується Спілкою підприємців¹⁴.

Підтримку Центру надають місцеві органи влади. Утім, найбільше опікується діяльністю Центру проектний консорціум на чолі з Технічним університетом, який об'єднує різні дослідницькі інститути. У свою чергу, установа забезпечує відповідні середні та дрібні підприємства і майстерні необхідною інформацією, позитивним практичним досвідом і рекомендаціями щодо вирішення певних питань¹⁵.

Певними специфічними особливостями характеризується компетентнісний центр емпіричних методів дослідження Віденського університету, що дозволяє поєднувати методичні компетентності та робити їх доступнішими для науковців. Міждисциплінарний склад команди дослідників відкриває перспективу застосування методів. Ключовим завданням Центру є методичне консультування факультетів та дисертантів університету.

Італійський Центр компетенції із Open Source є ініціативою зі сприяння поширенню інженерної інформації Вільного університету Больц, Університету Інсубрія та Університету Санніо, зокрема для надання послуг з програмного забезпечення галузі державного управління.¹⁶ Центр співпрацює з партнерами в Бразилії, Європі, Китаї та Японії. Центр спільно фінансується Європейською комісією і діє на національному рівні для надання допомоги школам, університетам, невеликим муніципалітетам, організаціям охорони здоров'я, малому і середньому бізнесу тощо. Метою Центру є, зокрема, надання допомоги користувачам ІТ-послуг для підвищення продуктивності праці малого і середнього бізнесу, які мають певні проблеми і водночас характеризуються певними перспективами.

Висновки

Запровадження конструктивного підходу у систему вищої освіти дає змогу забезпечити функціонально активну діяльність усіх суб'єктів освітнього процесу щодо формування професійних компетентностей майбутніх фахівців. У європейських країнах цей процес забезпечується за рахунок запровадження діяльності центрів компетентностей. Створення таких центрів — це не імітація майбутньої діяльності фахівця, а справжнє професійне середовище, в якому відбувається професійне і наукове становлення молодого людини, формуються її компетентності. Аналіз діяльності центрів компетентностей європейських університетів надав можливість виокремити різні особливості їхнього функціонування: організаційні, фінансові, змістово-технологічні, морально-

¹⁴ Das Kompetenzzentrum der Universität Eichstätt-Ingolstadt zu [El. resource]. — URL: <https://www.radio-in.de/eichstaett-finanzierung-fuer-kompetenzzentrum-steht-108741/>.

¹⁵ Mittelstand 4.0 — Kompetenzzentrum Chemnitz [El. resource]. — URL: https://www.tu-chemnitz.de/.../FuE_Kompetenzzentrum.php.

¹⁶ Il centro di competenza italiano per l'Open [El. resource]. — URL: https://www.researchgate.net/publication/229090976_ilil_centro_di_competenza_italiano_p.

психологічні; визначити стратегії та результати діяльності. Запровадження таких центрів в Україні може значно інтенсифікувати процеси професійної підготовки фахівців, яка орієнтована на практику, консолідувати зусилля усіх її суб'єктів щодо формування і розвитку компетентностей та навичок людини XXI ст.

Список використаних джерел:

1. Шаталова Н.П. Конструктивный подход в педагогике как ведущий принцип в науке / Н.П. Шаталова // Педагогический журнал. — 2016. — № 1. — С. 62—70.
2. Das Kompetenzzentrum der Universität Eichstätt-Ingolstadt zum Thema "Flucht und Migration" [El. resource]. — URL: <https://www.radio-in.de/eichstaett-finanzierung-fuer-kompetenzzentrum-steht-108741/>.
3. Diversität der Familien [El. resource]. — URL: <http://www.kompetenzzentrum-bw.de/>.
4. ETH Zurich Centres of Competence [El. resource]. — URL: <https://www.ethz.ch/en/research/departments-and-competence-centres/centres-of-competence.html>.
5. FOM, Forschung [El. resource]. — URL: <https://www.fom.de/forschung/kompetenzzentrum.html>.
6. Il centro di competenza italiano per l'Open [El. resource]. — URL: https://www.researchgate.net/publication/229090976_il_il_centro_di_competenza_italiano р.
7. Kompetenzzentren der Universität Augsburg [El. resource]. — URL: <https://www.uni-augsburg.de/exzellenz/kompetenz/>.
8. Kompetenzzentrum für Arbeitssicherheit AG [El. resource]. — URL: <https://www.money-house.ch/de/company/kompetenzzentrum-fuer-arbeitssicherheit-4787352801>.
9. Kompetenzzentrum Menschenrechte der Universität Zürich [El. resource]. — URL: <http://www.menschenrechte.uzh.ch/de.html>.
10. Kompetenzzentrum Universität Trier — Academia [El. resource]. — URL: edu.uni-trier.academia.edu/.
11. McLoughlin and Lee. The Three P's of Pedagogy for the Networked Society. 2008, Volume 20, Number 1.
12. Mittelstand 4.0-Kompetenzzentrum Kaiserslautern [El. resource]. — URL: <http://www.mit-telstand.de>.
13. Scott C. The futures of learning 3: What kind of pedagogies for the 21st century? / C. Scott ; UNESCO, Education Research and Foresight. — Paris, 2015. — 21 p. — (Education, research and foresight: working papers; vol. 15).

Надійшла до редакції 28.08.2017

Grygorii Khoruzhyi, Liudmyla Khoruzha. *Constructive Approach to Learning: from the Experience of the Competency Centers of European Universities*

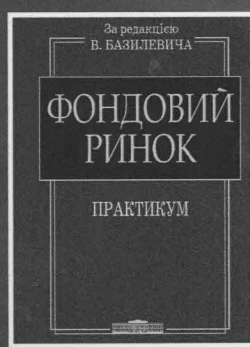
The article deals with the introduction of a constructive approach to the training of future specialists in the system of modern higher education. Formation of competencies of students, their readiness to solve contemporary problems requires the search for new forms and methods of teaching. Competent Centers created in various European universities based on the partnership of students, teachers and employers and relevant institutions and organizations capable of ensuring the implementation of a competent paradigm of modern education are such an effective form. The practice of the Centers of Competence in higher education institutions of Germany, Switzerland, Austria and Italy is generalized.

Передплатний індекс 21876

ВИЩА ШКОЛА

8/2017

НОВІ КНИГИ

ФОНДОВИЙ РИНОК : ПРАКТИКУМ

Навч. посіб. / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, В.В. Вірченко та ін. ; за ред. В.Д. Базилевича ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. — К. : Знання, 2017. — 718 с. — Мова укр. — Формат 60×90 1/16. — Пал. тв.

За структурою і змістом пропонований практикум є логічним доповненням до підручників “Цінні папери”, “Фондовий ринок” та практикуму “Цінні папери”, підготовлених авторським колективом під керівництвом професора

В.Д. Базилевича. Представлені тестові завдання, завдання на встановлення відповідності, задачі різного рівня складності, ситуаційні вправи та завдання дослідницького характеру допоможуть читачам не лише поглибити і закріпити фундаментальні знання у галузі фондового ринку, а й здійснити самоконтроль знань, набути досвіду застосування відповідних теоретичних положень на практиці у процесі розв’язання реальних господарських ситуацій.

Для студентів економічних спеціальностей, аспірантів, викладачів вищих навчальних закладів, працівників фінансових та нефінансових корпорацій, професійних учасників фондового ринку, усіх, хто прагне сформувати відповідні компетенції і набути практичних навичок розроблення ефективних інвестиційних стратегій, використання новітніх фінансових інструментів при проведенні операцій на первинному і вторинному фондових ринках, здійснення біржової діяльності.

ISSN 1682-2366

9 771682 236001